

Грузіна І. А., к.е.н., доцент
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Україна

Вплив глобалізації на функціонування сучасних організацій

Основним чинником розвитку України з відповідним підвищенням ролі зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних організацій є глобалізація світової економіки [4]. Оскільки стратегічною метою України є повноправне членство у ЄС [6], розвиток національної економіки має визначатись сучасними умовами глобалізації та інтеграції товарних, фінансових та інвестиційних ринків. Глобалізація є складним й суперечливим явищем та, відображуючи зростаючу економічну взаємозалежність країн світу, сприяє їх перетворенню на єдиний організм, функціонуючий за власними законами [2]. Існує неоднозначна думка, що вона, посилюючи непередбачуваність світової економіки внаслідок загострення глобальної конкуренції, надаючи більше можливостей для розвитку успішних країн, відводить роль аутсайдерів менш успішним, дозволяючи вирішувати старі проблеми, провокує появу більш складніших нових, отже, не є суто позитивним чи негативним процесом [2]. З цим можна погоджуватись або ні, але при дослідженні умов функціонування українських організацій, врахування наслідків впливу глобалізації, є необхідним.

Сьогодні глобалізація розглядається як важлива характеристика світогосподарської системи. Впливаючи на більшість сфер життя, вона вимагає переосмислення закономірностей економічного розвитку. Обумовлюючи певні протиріччя, глобалізація є предметом академічних і ділових дискусій, причиною, іноді, протилежних думок та оцінок, що вимагає її огляду, вивчення, аналізу впливу наслідків на функціонування сучасних організацій.

Розширюючи межі для проникнення українських організацій в економіку зарубіжних країн, підвищуючи ймовірність залучення іноземних інвестицій, глобалізація надає їм додаткові можливості для збуту. Але у літературі зазначається про дуалістичний вплив глобалізації на суб'єктів економіки та перебіг світового господарського розвитку [3, 5]. Прояв позитивних і негативних аспектів та результати їхнього впливу залежать від рівня соціально-економічного розвитку країни [1]. Спочатку глобалізаційні процеси розгортаються у розвинених країнах, згодом розповсюджуючись на такі, що розвиваються. Спостерігається несправедливий розподіл благ, що актуалізує загрозу конфліктів та найбільш відбивається на менш розвинутих країнах. Більшість з них стають залежними від розвинених і сильних держав [3]. Тобто, розширюючи можливості економічно розвинених країн щодо використання ресурсів, участі у системі міжнародного поділу праці, процеси глобалізації загострюють конкуренцію, провокують маніпулювання величезними обсягами ресурсів, обумовлюючи реальну загрозу для країн з низьким та середнім рівнем розвитку [5]. Для України, що знаходиться на шляху приєднання до розвинених країн світу, існують позитивні та негативні аспекти розвитку, спровоковані глобалізаційними процесами. Вони, призводячи до більшої взаємозалежності

держав, стали викликом для більшості, незважаючи на рівні їх політично-економічного й соціально-культурного розвитку та просторове розміщення [8]. Україна не є виключенням, тому при дослідженні умов функціонування українських організацій слід враховувати неоднозначність й різноспрямованість впливу глобалізації. Визнаним показником оцінки сучасного рівня та майбутніх перспектив інтеграції країни до європейського економічного простору є індекс глобалізації з послідовним аналізом його складових [8]. Найцитованішим є індекс КОФ, що відображує ступінь глобальних зв'язків країни та рівень її інтеграції [10]. Економічна глобалізація характеризує обсяги зовнішньої торгівлі, іноземних капіталовкладень та інвестиційних доходів, рівень міжнародної активності; соціальна – інформаційну, культурну, міжособистісну складові глобалізації; показники політичної дозволяють скласти уявлення про поширення політики уряду на інші країни, враховують членство в міжнародних організаціях та участь у міжнародних місіях, кількість іноземних дипломатичних представництв, ратифікованих міжнародних угод [8–10].

За загальним індексом глобалізації Україна посідає 45 місце у світі, що є останнім серед країн ЄС. Щодо окремих складових індексу, то, економічна глобалізація вивела країну тільки на 70 місце у світі, що знову ж таки є останнім у рейтингу Європейських країн. Ситуація за розрахунком показників де-факто та де-юре свідчить про наявність перешкод для реальних економічних процесів глобалізації, що відображуються в обсягах міжнародної торгівлі, інвестуванні, та обумовлені ймовірною відсутністю механізмів сприяння економічній глобалізації на законодавчому та інституціональному рівнях.

Оцінка місця України за рівнем соціальної глобалізації відповідає 95 позиції та залишається найнижчою у рейтингу країн ЄС [10]. Це свідчить про зниження інтенсивності міжнародного туризму, уповільнення міжнародних контактів, низьких рівнях інформаційної й культурної інтеграції, а також про недосконалість механізмів сприяння процесам глобалізації у суспільстві. Маються на увазі комунікації, ділове спілкування, міжнародна міграція, що перешкоджає активним глобалізаційним процесам у соціальній сфері країни. За індексом політичної глобалізації Україна займає 32 позицію у світі, обійшовши за рейтингом майже половину країн ЄС, включаючи Ірландію, Люксембург, Словаччину, Естонію, Литву, Кіпр, Словенію, Латвію, Болгарію та Мальту.

Для з'ясування причин подібного рейтингу корисним є відстеження динаміки індексів впродовж 2012-2021 р.р. Узагальнення інформації дозволило зробити висновки щодо характеру змін глобалізаційних процесів. Так, крива рейтингу України за індексом загальної глобалізації є практично неспадною, й на ній з певною періодичністю спостерігаються плато різної часової тривалості (за індексом загальної глобалізації – майже впродовж всього періоду, соціальної глобалізації – у 2012-2014 р.р., політичної глобалізації – у 2018-2019 р.р.). Це свідчить про її нерівномірний характер, наявність періодів пришвидшення та сповільнення – стрімке підвищення рейтингу за рівнем економічної й соціальної глобалізації у 2018 р. з поступовим його зниженням у наступному, ймовірною причиною чого є падіння рейтингу за рівнем політичної глобалізації у 2017 р. Можна сказати про незмінність позиції

України у світовому рейтингу за індексом загальної глобалізації – 45 місце у 2021 р. порівняно із 44 у 2012 р., чого не можна сказати про його складові. Україна погіршила позиції у рейтингу за індексами економічної та соціальної глобалізації – переміщення на 10 пунктів у першому випадку та майже на 30 у другому, що свідчить про зниження інтенсивності глобалізаційних процесів та тенденцію до ізоляції. Уповільнення зниження позицій України за рівнем індексу політичної глобалізації, починаючи з 2018 р. характеризує поширення державної політики, вважаючи на кількість розміщених в країні посольств, її членство у міжнародних організаціях, ступінь участі у міжнародних договорах. Виходячи з аналізу доступної інформації, складно однозначно відповісти, чи є уповільнення інтенсивності глобалізаційних процесів в Україні у порівнянні з країнами ЄС свідченням тимчасового сповільнення перед наступним ривком, чи, можливо, воно відображує глибинну кризу глобалізаційних процесів [7].

Список використаних джерел:

1. Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Міжнародні економічні відносини. К. : ЦУЛ, 2013. 256 с.
2. Вітер І. Вплив глобалізації на європейські інтеграційні процеси. *Антологія творчих досягнень*. 2004. Вип. 1. С. 125–131.
3. Козик В. В., Панкова Л. А. Світова економіка та міжнародні економічні відносини. Львів : Знання, 2006. 158 с.
4. Манаєнко І. М., Просяник І. В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18, частина 3. С. 11–15.
5. Мітакі І. Соціально-економічні наслідки глобалізації для менш розвинених країн світу // Пріоритети розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції України : збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2017. С. 63–66.
6. Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі: Постанова Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/874-18> (дата звернення: 15.09.2022).
7. Стучинська Н. П. Рівень глобалізації: кількісне обґрунтування якісних трансформацій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 10. С. 100–105.
8. Шейко І. А., Петрова Р. В. Оцінка поточного стану та перспектив розвитку глобалізаційних процесів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 21, частина 2. С. 133-139.
9. Potrafke N. The Evidence on Globalization. *The World Economy*. 2015. №38(3). P. 509–552.
10. KOF Index of Globalization. URL: <http://globalization.kof.ethz.ch> (дата звернення: 05.10.2022).